

zczionka sprawiają, że prezentowaną monografię chętnie bierze się do ręki. Oby tak starannie opracowana i wydana książka trafiła do jak najszerszego kręgu czytelników zainteresowanych kościelnymi dziejami Polski.

Ks. Józef Pater

KS. STANISŁAW WARZESZAK, *Przyjąć życie. Bioetyka w obronie człowieka*, Wydawnictwo Ojców Franciszkanów, Niepokalanów 2008, ss. 312.

DOI: 10.34839/wpt.2009.17.1.290-291

Rozwój nauk biologicznych pozwolił dziś opanować nowe techniki badawcze, które umożliwiają coraz lepsze poznanie procesów zachodzących w komórkach żywych oraz głębokie ingerowanie w ich struktury i funkcje. W konsekwencji istnieje obecnie możliwość daleko idącego kierowania i modyfikowania życia ludzkiego na wszystkich jego etapach: w momencie powstawania, w całym okresie jego rozwoju – aż do śmierci włącznie. Zaistniałe już i wciąż poszerzające się możliwości ingerowania w ludzkie życie wzbudzają nadzieje na doskonalsze sposoby leczenia oraz zapewnienie zdrowia wielu chorym. Równocześnie jednak rosną obawy przed negatywnymi skutkami tych ingerencji tak dla pojedynczych ludzi, jak i całych społeczeństw. Stąd pojawiło się pytanie, dziś niesłychanie aktualne: czy nauce wolno wszystko, co potrafi w dziedzinie przekazywania i podtrzymywania życia ludzkiego? Pytanie takie stawiają przedstawiciele życia społecznego, chcący zabezpieczyć prawnie dobro poszczególnych obywateli. Pytanie takie stawiają przede wszystkim jednak etycy i moralisci, mający na uwadze integralnie rozumiane dobro człowieka. Zrodziła się bowiem w ostatnim czasie nowa dyscyplina naukowa: bioetyka, która jest wyodrębnionym działem nauki o moralności, stawiającym sobie za cel wypracowanie kryteriów i norm oraz ocen moralnych regulujących te działania.

Zasadniczą racją skłaniającą do tworzenia tej szczególnej dziedziny etyki, bioetyki, jest narastające przekonanie o autonomii człowieka również w dziedzinie życia ludzkiego. Pokusa autonomii nie ogranicza się jednak tylko do własnej osoby, ale coraz częściej mówi się w ogóle o życiu godnym i niegodnym człowieka. Tego rodzaju autonomia i instrumentalizacja życia może mieć nieprzewidziane skutki. Np. przerywanie ciąży jest przyznaniem sobie prawa do rozporządzania życiem swojego dziecka. Innym powodem powstania i rozwoju bioetyki jest narastająca tendencja do dehumanizacji ludzkiego życia. W ostatnich dziesiątkach lat życie ludzkie traktowane jest w niektórych laboratoriach jako produkt technik medycznych. Jest ono tam inicjowane, podtrzymywane i unicestwiane mocą arbitralnych decyzji człowieka. Działania te uświadamiają o pojawiającym się niebezpieczeństwie zapominania o specyfice ludzkiego życia i traktowania go jedynie jako jednego z wielu przejawów życia na ziemi. Z kolei ważną racją za istnieniem bioetyki jest wskazanie dopuszczalnych granic ingerencji medycznych w tej dziedzinie. Współczesne nauki biologiczne dają ogromne możliwości. Wystarczy wymienić sztuczne zapłodnienie, inżynierię genetyczną umożliwiającą określenie cech osobniczych przyszłego dziecka, transplantację czy klonowanie. Gdy doda się jeszcze stosowanie eutanazji na życzenie lub bez zgody chorego, wtedy jawi się przerażający świat, w którym człowiek pozbawiony jest należnego mu szacunku. W świecie tym życie ludzkie traci swą niezwykłą godność, która decyduje o jego świętości i nienaruszalności.

Bioetyka, która wyrasta ze świadomości powstałych zagrożeń, jest coraz bardziej przekonana o konieczności niedopuszczenia do realizacji tej wizji. Pozycja książkowa

Przyjąć życie. Bioetyka w obronie człowieka autorstwa ks. Warzeszaka wpisuje się właśnie w aktualną dyskusję publiczną nad sensem postępu w dziedzinie nauk przyrodniczych, biotechnologii i biomedycyny.

Ks. Stanisław Warzeszak jest teologiem moralistą związanym z Wydziałem Teologicznym Uniwersytetu Kardynała Stefana Wyszyńskiego i Papieskim Wydziałem Teologicznym w Warszawie, który swe zainteresowania naukowe od kilkunastu lat skierował ku problemom związanym z bioetyką. Świadczą o tym m.in. studia w tym zakresie, uwieńczone doktoratami, na Wydziale Teologicznym Instytutu Katolickiego w Paryżu oraz na Uniwersytecie Santa Croce w Rzymie. Dowodzi tego także jego praca habilitacyjna w zakresie teologii moralnej ze specjalizacją w bioetyce na Wydziale Teologicznym UKSW, pt. *Odpowiedzialność za życie. Próba zastosowania w etyce życia Hansa Jonasa zasady odpowiedzialności*. O jego zainteresowaniach bioetyką świadczą także liczne artykuły poświęcone omawianej tematyce.

Recenzowana publikacja składa się z trzech części, które obejmują ważne zagadnienia z zakresu bioetyki fundamentalnej i szczegółowej. W pierwszej części autor dokonuje interesującej konfrontacji różnych nurtów myśli, które pozytywnie lub negatywnie wpłynęły i wciąż wpływają na sposób interpretacji postępu naukowego i technologicznego. Podejmuje tu krytykę takich nurtów ideologicznych, jak redukcjonizm naukowy, utopia i nihilizm. Jednocześnie pokazuje pozytywne elementy postępu w zakresie biotechnologii i biomedycyny.

W drugiej części pracy ks. Warzeszak porządkuje wybrane zagadnienia szczegółowe z dziedziny bioetyki. Należą do nich problemy związane z inżynierią genetyczną, opieką paliatywną i praktyką medyczną. Znajduje się tam również interesujące przedstawienie kluczowych problemów moralnych związanych z opieką nad pacjentami dotkniętymi chorobą AIDS, w terminalnym stanie choroby czy też nad pacjentami oczekującymi na trudne do przyjęcia informacje na temat swego zdrowia.

Trzecią część stanowią wywiady, w których autor podejmuje bardzo ważne problemy związane z ludzkim cierpieniem, prokreacją i powołaniem lekarskim. Całość omawianych zagadnień wieńczy posłowie poświęcone bioetyce u Jana Pawła II.

We wszystkich poruszonych zagadnieniach ks. Warzeszak wykazuje wielkie zrozumienie problematyki bioetycznej i dostarcza bardzo wyważonych rozwiązań w tej dziedzinie. Przedstawia problematykę bioetyczną z punktu widzenia etyki chrześcijańskiej i w całkowitej zgodności z nauczaniem Kościoła.

Książka *Przyjąć życie. Bioetyka w obronie człowieka* skierowana jest zwłaszcza do bioetyków, lekarzy i teologów. Zasluguje ona także na uwagę wszystkich czytelników zainteresowanych problematyką obrony życia i odpowiedzią na aktualne wyzwania w dziedzinie medycyny i biotechnologii.

Ks. Tadeusz Reroń

JACEK KICIŃSKI CMF, *Powołanie – Konsekracja – Misja. Personalistyczny aspekt teologii życia konsekrowanego we współczesnym Magisterium Kościoła*, PWT, Wrocław 2008, ss. 262

W dziale rozpraw naukowych Papieskiego Wydziału Teologicznego we Wrocławiu ukazała się monografia ks. Jacka Kicińskiego CMF, poświęcona życiu konsekrowanemu, której tematem jest: *Powołanie – Konsekracja – Misja. Personalistyczny aspekt teologii*